

Samgöngu og sveitarstjórnarráðuneytið

Efni; umsögn um skýrslu Samgöngu- og sveitarstjórnarráðuneytis Ferðumst saman – drög að stefnu í almenningssamgöngum. Kynnt á Samráðsgátt

Fjórðungssamband Vestfirðinga (FV) telur að skýrslan fjalli um málefnið á ágætan hátt og sé grundvöllur til að byggja á stefnu í almenningssamgöngum á Íslandi. Sagt með fyrirvara um að þessu stigi málsins hefur ekki farið fram endanlegt kostnaðarmat á uppbyggingu almenningssamgöngukerfis né á hvað löngum tíma það verði gert og hvernig staðið verði að fjármögnun þess.

Í upphafi er hér að tilgreina ályktun 3. Haustþings Fjórðungssambands Vestfirðinga sem hér segir;

Almenningssamgöngur

Þriðja haustþing Fjórðungssambands Vestfirðinga haldið á Ísafirði dagana 5.-6. október 2018 hvetur stjórnvöld til að skoða nýjar lausnir í almenningssamgöngum við endurskoðun samninga við landshlutasamtök sem farið verður í á árinu 2019 til að hægt sé tryggja rekstur slíkrar þjónustu í okkar víðfeðma landi.

Haustþing krefst þess að á árinu 2019 verði framlög til reksturs almenningssamgangna á vegum Fjórðungssambands Vestfirðinga hækkuð verulega til að tryggja, í samvinnu við sveitarfélög, að almenningssamgöngur innan vinnusóknarsvæða verði með nægri tíðni ferða til að nýtast sem raunhæfur valkostur fyrir íbúa og gesti.

Haustþing minnir á að flug er almenningssamgöngur Vestfirðinga og hvetur stjórnvöld til að leita leiða til að gera flug að þeim hagkvæma kosti sem það ætti að vera til að nýtast almenningi.

Skilgreiningar.

Tekið er undir þá skilgreiningu á almenningssamgöngum sé þjónusta sem *býður upp á reglubundna farþegaflutninga á ákveðinni leið, eftir fyrirframbirtri áætlun, að lágmarki 9 mánuði á ári, og hafi samfélagslegt mikilvægi fyrir byggðir landsins* (bls 7). og í annan stað þannig að fólk geti komist á milli staða óháð því hvort það eigi eða aki bíl, og til að veita fólki umhverfisvænni og hagkvæmari valkost til ferða. (bls 8).

FV gerir athugasemd við þann fyrirvara sem síðan er settur *Almenningssamgöngur geta ekki tryggt tengingar við alla staði á landinu alltaf og því þarf að forgangsraða hvaða staði skuli tengja við og hversu mikil þjónustan við hvern stað, þ.e. tíðnin, skuli vera.* (bls 8)

Fjárhagsrammi liggur ekki fyrir og fyrirfram takmörkun fjárhagsramma gerir erfitt fyrir svæði eins og Vestfirði að vinna að uppbyggingu þess. En á Vestfjörðum hefur samgöngukerfi á landi þ.e. vegir og vetrarþjónusta, gert ókleyft að skipuleggja þjónustu á milli svæða innan Vestfjarða, þ.e. þjónustu sem nær til meira en 9 mánuði.

I hluti – Greining á stöðu.

FV telur að ágætlega hafi tekist til við greiningu á stöðu almenningsamgangna til að undirbyggja stefnu, markmið og verkefni. Vakin er athygli á nokkrum atriðum.

Bls 13. Rannsókn (Karlsdóttir 2017) um ferðatíma styrkir forsendur þess að almenningsamgöngukerfi á Vestfjörðum eigi að byggjast upp með þrem atvinnu og þjónustusvæðum, með tíðum ferðum á milli þéttbýlisstaða innan þeirra. Síðan kerfi sem tengir þessi þrjú svæði saman (norðanverðir Vestfirðir, sunnanverðir Vestfirðir og Strandir og Reykhólar (hugsanlega Dalir)) og við aðra landshluta.

Hér ber að vekja athygli á að Vestfirðir tengjast á landi á einungis einum stað með viðunandi hætti (vegir með bundnu slitlagi) þ.e. Vestfjarðavegur 60 og Hringvegi 1 við Dalsmynni í Borgarfirði. Nauðsyn er á tengja Vestfirði einnig við Norðurland með tengipunkti um Innstrandaveg (68) og Hringveg 1 við Staðarskála. Það er því miður að framkvæmdir á Innstrandavegi eru ekki á Samgönguáætlun 2019-2033.

Ferjan Baldur er önnur tenging sem mögulegt er að nýta, en áætlanir ferjunnar eru lítt samræmdar við áætlanir í almenningsamgöngum á landi. Hitt er síðan að þegar endurbótum Vestfjarðavegi 60 er lokið þá er það mat FV að umferð fari að öllu leyti um þann veg sem ella fer í ferjuna. Eins lýsti Vegagerðin þeirri fyrirætlun í upphafi endurbóta á Vestfjarðavegi 60 að styrkur til siglingar ferjunnar vera aflagður þegar endurbótum væri lokið.

Það er mat FV að það fjármagn sem þar losnar verði nýtt til að efla vetrarþjónustu á Vestfjarðavegi 60 og til að styrkja nýja akstursleið í almenningsamgöngum frá norðanverðum, sunnanverðum og Ströndum og Reykhólum inn á hnútpunkta á Vesturlandi og Norðurlandi Vestra.

Bls 21 Þjónusta í flugi. Leiðréttta verður framsetningu skýrslunnar um að flogið sé 7 sinnum í viku árið um kring milli Bíldudals og Reykjavíkur. Hið rétta er að tíðnin er 6 sinnum þ.e. ekki flogið á laugardögum og hefur svo verið frá því ferðum var fækkað úr 7 í 6, sem hluti af ríkisfjármálaaðgerðum eftir fjármálahrun 2008. Hinsvegar fékkst á árinu 2017 tímabundin styrkur, (viðaukasamningi SNR og Sóknaráætlunar Vestfjarða) til að bæta við einni ferð tímabilið mars til október 2018. Var flogið tvisvar einn dag í viku en ekki flogið á laugardögum. Árangur var góður af þessu verkefni en fjármagn fékkst ekki til að halda verkefninu áfram.

Sveitarfélögin á sunnanverðum Vestfjörðum hafa bent á að miðað við umfang atvinnulífs og samfélags ættu áætlunarferðir að vera 8 í hverri viku. Þannig að flogið sé alla daga í hverri viku auk tveggja ferða einn dag. Slík þjónusta yrði einnig til að styrkja að ná markmiðum í Heilbrigðisstefnu 2030 um að jafnað sé aðgengi íbúa í að nálgast þjónustu sérfræðilækna og Landsspítala.

Bls. 30 og 31. Almenningsamgöngur við Flugstöð Leifs Eiríkssonar. Tekið er undir umfjöllun skýrslunnar um viðhorf og framgöngu ISAVIA til almenningsamgangna. Telja verður að Ísland sé algjör undantekning með slíkt skipulag mála á alþjóðaflugvelli. Vonandi hreyfir skýrslan við þessu máli.

Bls 33. Rútuakstur frá Brjánslæk takmarkast við sumarmánuðina. Annars vegar vegna takmarkaðs fjármagns til heilsársaksturs inn á sunnanverða Vestfirði og hinsvegar að vegur norður til Ísafjarðar er lokaður 4 til 6 mánuði á ári.

Bls 34. Tekið er undir umfjöllun um þær hindranir sem settar eru fyrir tengingar flug og landsamgangna um Reykjavíkflugvöll.

Bls. 37. Tekið er undir umfjöllun um stjórnslu málaflokksins er varðar rekstrarlegar forsendur og óljósa ábyrgð og áhættu, gangi þær forsendur ekki eftir.

Bls. 38. Tekið er undir umfjöllun að breyta beri fyrirkomulagi um akstursstyrki til framhaldsskólanema.

Bls 38. Gerð er athugasemd við umfjöllun um verðlag í almenningsvögnum. Bera verður saman farmiðaverð fyrir árið 2012 þegar kerfið var í umsjón Vegagerðar, við það verð sem landshlutasamtökin settu, eftir að þau sömdu um almenningsamgöngur. Ber þá að skoða einnig þá afslætti sem veittir eru börnum, unglingum og lífeyrisþegum sem eru jafnframt sá hópur sem nýtir þjónustuna mest og má segja að landshlutasamtökin séu í raun að þjónusta hvað mest.

Bls. 39. FV lýsir eindregnum stuðningi við styrki til innanlandsflugs og framkvæmdur er í Skotlandi (Air Discount Scheme)

Bls 42. FV styður að efla ber notkun umhverfisvænna orkugjafa í almenningsamgöngum.

Bls.42. Samanburður við Norðurlönd er góður en eins hefði mátt sækja til reynslu Færeyinga á uppbyggingu og samþættingu almenningsamgangna. Eins hefði verið gagnlegt að skoða einstök héruð eða landsvæði sem líkjast íslenskum aðstæðum (mannfjöldi og landfræðilegar aðstæður) t.d. Norður Noregur eða norður Svíþjóð.

Almennt. Samantekt á I hluta skýrslunnar er góður og dregur viðfangsefni almenningsamgangna vel fram.

II hluti stefnumótun.

Bls 49. Hnútpunktur.

FV leggur til að endurskoðuð verði tillaga um hnútpunkt á Bíldudal a.m.k. er sú tillaga ekki raunhæf fyrr en uppbyggingu Bíldudalsvegar og Dynjandisheiði er lokið. Samkvæmt Samgönguáætlun 2019-2033 þá er það ekki fyrr en undir lok árs 2028, nema orðið verði við kröfum sveitarfélaga, atvinnulífs og FV um hraða þeim framkvæmdum. Vegamót í Vatnsfirði í eða við Flókalund eru áhugaverð til skoðunar í þessu samhengi.

FV telur vanta hnútpunkt á Norðurlandi Vestra sem tengingu þriggja landshluta, Vesturlands, Vestfjarða og Norðurlands vestra.

FV styður skilgreiningar á meginflokkum tenginga í almenningsamgöngum; *Vinnusóknartenging* og *Félagsleg tenging* og telur að þessar skilgreiningar hjálpi mjög til að ná þeim markmiðum sem sett eru fram í sáttmála ríkisstjórnar um eflingu almenningsamgangna. Nánari útreikningar og fjármögnun þurfa samt að liggja fyrir áður FV tekur endanlega afstöðu til þeirra.

FV gerir athugasemd við þá framsetningu að sett séu mörk við stuðning við almenningssamgöngur við tveggja 500 íbúa þéttbýlisstaða við tengingar innan vinnusóknarsvæða. Reikna þarf áhrif þessa áður en lengra er haldið með tillöguna og mikilvægi þess að aðgerðin taki einnig tilliti til vaxtarsvæða þar sem íbúum er að fjölga en ná t.d. ekki í dag þessu íbúamarki.

Bls 51. Mynd 50. Myndin gefur ekki fullnægjandi yfirlit um þau svæði sem eru innan verkefnisins Brothættar byggðir. Verkefnið hefur takmarkaða fjármuni og eru nokkur svæði sem ekki hafa fengist samþykkt inn í verkefnið sökum þessa t.d. Strandabyggð. Eins er svæði eins og Bíldudalur komið út úr verkefninu. Byggðastofnun getur gefið nánari útlistun á stöðu mála og ætti því vera betur ljóst hvaða svæði eigi rétt að sérstökum stuðningi í almenningssamgöngum.

Aðgerðir og markmið.

FV telur aðgerðir og markmið þeirra séu vel sett fram og er fylgjandi að þeim verði hrint í framkvæmd, en með þeim fyrirvara að nákvæmari útreikningar á áhrifum þeirra liggi fyrir og fjármögnun þeirra. FV gerir þó athugasemd við aðgerð *Heildstæð hagræðing almenningssamgöngukerfa* þ.e. að ríkistyrkt flug verði lagt af til Þórshafnar og Vopnafjarðar og Hafnar í Hornafirði. Horfa verður til samþættingu áætlana í þessum efnunum s.s. væntri Heilbrigðisáætlun 2030 og Byggðaáætlun 2018-2023. Í Heilbrigðisáætlun 2030 eru markmið um jöfnun aðgengis allra landsmanna að heilbrigðisþjónustu og þar eru m.a. aðgengi íbúa að sjúkrahúsum og öðrum heilbrigðisstofnunum á Akureyri og í Reykjavík. Þjónustuþegar treysta margir hverjar á flug til að sækja þá þjónustu. Falli flug niður, þá má reikna með tíðari sjúkraflugum með tilheyrandi kostnaði. Í Byggðaáætlun 2018-2023 eru markmið sett um öflugna byggð um allt land, því er gert ráð fyrir að íbúum fjölgi og atvinnulíf eflist. Þegar ferðatími yfirstígur ákveðin mörk þá hefur það fælingarmátt fyrir búsetuval og fyrir viðskipti og atvinnulíf almennt.

Fjórðungssambandið undir áskilur sér rétt til að koma frekari athugasemdum á framfæri á síðari stigum.

Ísafirði 7. mars 2019

f.h. Fjórðungssambands Vestfirðinga

Sviðsstjóri Byggðapróunar, Vestfjarðastofu.